

DENEYİM PAYLAŞIMI TOPLANTISI TOPLANTI RAPORU

Hazırlayan: Dr. Ömer Emrullah Egeliği

4 - 5 Kasım 2023

Mardin

İÇİNDEKİLER

DEZAVANTAJLI GRUPLARIN ADALETE ERİŞİMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ	3
“DENEYİM PAYLAŞIMI TOPLANTISI”	3
A. DEZAVANTAJLI GRUP KAVRAMININ KAPSAMI, İŞKENCE MAĞDURLARI ÖRNEĞİ TARTIŞMASI	3
B. DEZAVANTAJLI GRUPLARIN ADALETE ERİŞİMİNDE EKONOMİK VE PSİKO – SOSYAL ENGELLER	3
1. Yargısal Değişimler	4
2. Bürokratik Engeller	4
3. Yargısal Yolların Etkililiğine Yönelik Kolektif İnançsızlık	4
4. Mağdurların Suçluluk Yanılgısı / Haklara İlişkin Bilinç Düzeyi	4
5. İkincil Mağduriyet Korkusu	5
6. Koruma Tedbirlerinin Doğurabileceği Dolayısıyla Mağdurluk İhtimali	5
7. İfşa Riski	5
8. Hak Savunucularının Yalnız Bırakılma Endişesi	5
9. Kamu Kurumlarının İş Birliği Eksikliği	5
C. ADLİ YARDIM UYGULAMALARI ve SORUNLAR	5
1. Raporlama Sorunu	5
2. Bütçe Sorunu	6
3. Hukuki Filtrasyon	6
4. Ekonomik Filtrasyon	6
5. İnsan Kaynakları, Eğitim ve Sürecin Denetimi Sorunu	7
D. PROJE DESTEĞİ VE HUKUKİ DESTEK ALT HİBE PROGRAMLARI	7
SONUÇ	8

DEZAVANTAJLI GRUPLARIN ADALETE ERİŞİMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

“DENEYİM PAYLAŞIMI TOPLANTISI”

4-5 Kasım 2023, Mardin

4-5 Kasım 2023 tarihlerinde Mardin’de gerçekleştirilen Deneyim Paylaşımı Toplantısının birinci gününde, projede şimdiye kadar neler yapıldığı üzerinde konuşulmuş ve katılımcılar proje süresince edindikleri deneyimler hakkında katkı ve önerilerde bulunmuşlardır.

Toplantının birinci gününde, proje kapsamındaki 5 pilot il barosunun (Adana, Ankara, Antalya, Diyarbakır ve Mardin) adli yardım uygulamaları, karşılaştıkları sorunlar ve getirdikleri çözümler dinlenmiştir. Baroların kendi uygulamalarını özetlediği sunumların ardından spesifik sorular yöneltilerek mevcut durum detaylandırılmıştır.

Esasında 8 oturumdan müteşekkil toplantıdaki öne çıkan tartışmaların 4 temel başlıkta özetlenmesi mümkündür.

A. DEZAVANTAJLI GRUP KAVRAMININ KAPSAMI, İŞKENCE MAĞDURLARI ÖRNEĞİ TARTIŞMASI

İlk oturumda dezavantajlı grupların belirlenmesine ilişkin önemli bir tartışma yaşanmıştır. Bu tartışmanın çıktıları proje kapsamında hazırlanmakta olan ve bu toplantının da konularından birini oluşturan Yargı Uygulamalarının Haritalandırması Raporu’nu da doğrudan etkileyeceği için tartışmaların aşağıdaki şekilde özetlenmesinde yarar vardır.

Diyarbakır Barosu temsilcisinin sunumunda, dezavantajlı grup kategorizasyonu ile ilgili yaklaşımlar dikkat çekmiştir. Buna göre işkence mağdurları da mağduriyetleri üzerinden yeni bir dezavantajlı grup oluşturmaktadır. Diyarbakır Barosu, bu temelde doğan dezavantajlılığa ilişkin ÖHD, İHD, TİHV ve Baronun İnsan Hakları Merkezi ile birlikte ortak bir ön rapor hazırlamıştır.

Antalya Barosu temsilcisi de Diyarbakır Barosu temsilcisi tarafından vurgulanan yeni dezavantajlı gruba yönelik eksiklikleri teyit etmiştir. Buna göre işkenceyle ilgili görüşme tekniklerinde eksiklikler mevcuttur. Zira depremde sonra Antalya’daki yeni ceza infaz kurumlarına çokça nakil olmuş ve işkence iddialarında artış yaşanmıştır.

Konuya ve dezavantajlılık sınıflandırmasına ilişkin farklı görüşlerin ortaya konulmasının ardından en azından Yargı Uygulamalarının Haritalandırılması Raporu hakkında yürütülecek tartışmalara ilişkin bir sınırlandırılmaya gidilmesi kararlaştırılmıştır:

- Şöyle ki; işkence sonucu oluşan mağduriyetin derinleşmesi ve uzaması halinde yeni bir dezavantajlılık (engellilik gibi) hâlinin ortaya çıkabileceği kabul edilmelidir.
- Öte yandan işkence hâlihazırda dezavantajlı bir gruba mensup olmaktan da kaynaklanabilir.
- Dezavantajlılık, bağlama göre değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle farklı bağlamlarda sınıf, yaşam tarzı, etnik köken, din vs gibi sayısız parametre ile karşılaşılabılır.
- Tüm bunların bir gerçeklik olduğunu kabul ederek, Rapor’un uygulanabilir bir yöntem izleyebilmesi için bunun daha az değişken olan yapısal dezavantajlılık kriterleriyle ele alınması pratik bir zorunluluktur.

B. DEZAVANTAJLI GRUPLARIN ADALETE ERİŞİMİNDE EKONOMİK VE PSİKO – SOSYAL ENGELLER

Moderatör Evindar Başboğa, son yıllarda katılımcıların çalışmaları kapsamında dezavantajlı grupların adalete erişimi bağlamında yeni bir sorunun ortaya çıkıp çıkmadığına ilişkin bir soruyla ikinci oturumu

açmıştır. Özellikle deprem afeti, enflasyon, artan yoksulluk ve barınma gibi sorunların adalete erişimde yeni engellerin doğurabileceğini yadsınmadığını ve katılımcılara son 3 yılda bu kapsamda ne gibi sorunlar ortaya çıktığı ve deneyimleri sorulmuştur.

1. YARGISAL DEĞİŞİMLER

Mardin Barosu temsilcisi, Anayasa Mahkemesi'nin uzun yargılamalara ilişkin içtihat değişimine dikkat çekmiştir. Temsilciye göre, uzun yargılamalara ilişkin şikayetlerin Anayasa Mahkemesi'nden ziyade İnsan Hakları Tazminat Komisyonu önünde görülmesi savunmanların ihlal iddialarında görev alma motivasyonlarını etkileyecektir. Şöyle ki yine Anayasa Mahkemesi içtihatlarının, savunmanların vekalet ücreti üzerindeki olumsuz etkisi hukuk profesyonellerinin dezavantajlı grupları savunmasını güçleştirmektedir. Zira dezavantajlı grupların halihazırda avukata erişimi zordur. Sorun ekonomik beklentilere indirgenemeyecek kadar karmaşıktır ancak avukatların bu tarz davalarda görev almasında, karşı vekalet ücreti önemli etmenlerden birisidir.

2. BÜROKRATİK ENGELLER

Engelsiz Bileşenler Federasyonu temsilcisi proje kapsamında yürüttükleri alt hibe projesi kapsamında bir önceki yıl engelli mahkumların engellilikten kaynaklanan ayrımcılık vakalarına ilişkin bir başvuruda bulunduklarını belirtmiştir. Başvuru, bu sorun kapsamında engelli mahkumların bir avukat eşliğinde ziyaret edilmesine izin verilmesini talep etmektedir. Ancak Bakanlık bu başvuruya 60 gün boyunca geri dönmemiştir. Daha sonra cezaevi müdürlüğü ile iletişim sağlandığında ise yapılmak istenen anketle ilgili KVKK formunun mevcut olmadığı gibi usulü bir nedenle ret kararı verilmiştir.

Temsilci özetle, bürokratik uygulamalarda usulün sivil toplum faaliyetlerini zorlaştıracak düzeyde öne çıkarıldığını, dahası bürokratik kurumlar arasında öngörülebilir, yeknesak bir uygulamanın olmadığını ifade etmiştir.

3. YARGISAL YOLLARIN ETKİLİLİĞİNE YÖNELİK KOLEKTİF İNANÇSIZLIK

Mezopotamya Göç İzleme ve Araştırma Derneği temsilcisi Diyarbakır, Sur'da meskenlerinden edilen 20 bin insana yönelik alt hibe projesi çalışmalarında yaşadıkları temel bir soruna dikkat çekmiştir. Bu kişilerle yapılan temaslarda, adalet mekanizmalarının mağduriyetlerine çözüm sağlamaktan uzak olduğu yönündeki yaygın bir inançla karşılaşmışlardır. Sur halkının yaygın bir biçimde 2000'li yıllarda tazminat komisyonlarının hükmettiği tazminat miktarlarını yeterli bulmadığı görülmüştür. Ancak günümüzde bu miktarlara dahi hükmedilebileceğine dair olumlu bir beklenti mevcut değildir.

Moderatör Başboğa, bu noktada inançsızlığa ek olarak hak arama mekanizmalarına başvurmanın bir korku da yaratabileceğini eklemiştir. Nitekim bu tespite Ankara Barosu temsilcisi de katılmıştır. Öte yandan ilk oturumdaki tartışmada da üzerinde durulduğu üzere yapısal bir dezavantajlılık kategorizasyonunda; buna benzer politik bir endişenin söz konusu olamayabileceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla engellilik gibi dezavantajlılık durumlarında kolektif ve politik endişelerden farklı bir tablo çıkabileceğine dikkat çekmiştir.

4. MAĞDURLARIN SUÇLULUK YANILGISI / HAKLARA İLİŞKİN BİLİNÇ DÜZEYİ

Bir diğer içsel engel de suçluluk yanılığı olabilmektedir. Alt hibe yararlanıcılarından Kadına Özgürlük ve Eşitlik Derneği temsilcisi, şiddet mağduru üniversite öğrencisi bir kadın örneği ile bu durumu açıklamıştır. Sevgilisi tarafından eve kapatılan, günlerce hakaret ve şiddete maruz kalan kadın öğrenci başka bir erkekle mesajlaştığı, sevgilisini aldattığı için maruz kaldığı şiddeti hak ettiğini ifade etmiştir. Bu örnek, toplumsal kuralların hukuk kurallarının önüne geçebildiğinin bir göstergesidir. Kaldı ki haklar hakkındaki bilgi eksikliği bir ilişkide yaşanabilecek herhangi bir sorunun, kişinin haklarını ortadan kaldıracak düzeyde ağır bir kusur olarak görülmesidir. Oysa bu yönde bir varsayımda

dahi fiziksel ya da psikolojik şiddetin kabul edilebilir olmadığına yönelik bir ön kabulün içselleştirilmesi gerekmektedir.

5. İKİNCİL MAĞDURİYET KORKUSU

Kadına Özgürlük ve Eşitlik Derneği temsilcisinin verdiği örneğin devamında, mağdur kadının adalet mekanizmalarına başvurusunun ardından, failin mağdura tekrar şiddet uygulaması riski karşısında kendisinin korunmayacağına dair korkusundan söz etmiştir. İkinci mağdurluktan korunma mekanizmalarına olan güvensizlik de adalete erişim önünde ciddi bir engel olarak görünmektedir.

6. KORUMA TEDBİRLERİNİN DOĞURABİLECEĞİ DOLAYISIYLA MAĞDURLUK İHTİMALİ

Dr. Ömer Emrullah Egeliği, katılımcılara adalet ve koruma mekanizmalarının iyi işlemesi sonucu failin alabileceği cezanın, mağdurlarda bir tür acıma ve merhamet hissi yaratıp yaratmadığını ve bu hissin başvuru yollarına erişimde bir engel doğurup doğurmadığı sorusunu yöneltmiştir.

Adana Barosu temsilcisi bu soruya farklı bir yönden yanıt vermiştir. Şöyle ki; genellikle şiddet mağduru kadınlar, faileri hakkında şikayetçi olmaları halinde failin ceza alabileceği ve/veya işten atılabileceğinin farkındadır. Bu olasılıkta, mağdur kadınların halihazırda hak etmiş olduğu nafaka gibi ödemelerin aksaması söz konusu olacaktır. Bu da caydırıcı bir etki doğurmaktadır.

7. İFŞA RİSKİ

Ünükir Derneği Temsilcisi, özellikle LGBTİ+'ların cinsel kimliklerini yakın çevresinden gizleme ihtiyacına dikkat çekmiştir. Bir örnek vakada tebligatın LGBTİ+ müşteki yerine ailesine yapılmış olması örneğinden başvuru mekanizmalarında gizliliğin ve anonim kalmanın önemi vurgulanmıştır.

8. HAK SAVUNUCULARININ YALNIZ BIRAKILMA ENDİŞESİ

Biriz Engelsiz Yaşam Derneği temsilcisi, bu noktada yaşadığı sorunlara değinmiştir. Destek verdikleri mağdurların bir nedenle davalarından vazgeçmeleri halinde, failin tepkilerinin kendilerine yöneldiğini bunun sonucunda kendileri aleyhine açılan hukuki ve idari soruşturmaların mesleklerini kaybetmeye varacak riskler oluşturabildiğini belirtmiştir.

Bu minvalde daha sonra söz alan Yaşam, Bellek ve Özgürlük Derneği temsilcisi de derneklerin önemsiz nedenlerle idari para cezalarıyla karşı karşıya kaldığına dikkat çekmiştir.

9. KAMU KURUMLARININ İŞ BİRLİĞİ EKSİKLİĞİ

Biriz Engelsiz Yaşam Derneği temsilcisi, konuşmasının devamında, karşılaştığı idari soruşturmaları Milli Eğitim Bakanlığının ihlallere ilişkin duyarlılığının eksikliğine bağlamıştır. Bu noktada bürokratik kurumların, hak savunucuları üzerinde bir baskı yarattığını belirtmiştir. Ayrıca bazı kurumların, idari işlemleri uzatarak zaman aşımı gibi sorunlar yaratıp ihlal iddialarının usulden reddedilmesi gibi sonuçlara yol açtığını ifade etmiştir.

C. ADLİ YARDIM UYGULAMALARI ve SORUNLAR

Moderatör Evindar Başboğa, ilgili oturumlarda adalete erişim sorunu çerçevesinde adli yardım uygulamalarına odaklanılacak bir aşamayı açmıştır. İlgili oturumda pilot illerden 5 barodaki deneyimler tartışılmıştır. Bu bağlamda öne çıkan soru ve sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

1. RAPORLAMA SORUNU

Adli yardım uygulamalarının ölçülebilmesi ve değerlendirilmesi için baroların kendilerine gelen başvuruları detaylıca raporlaması ve istatistiklerin doğru kategorilerle tutulması büyük önem kazanmaktadır. Fakat toplantı süresince bu yönde yeterli bir altyapının mevcut olmadığı ortaya çıkmıştır. Raporların yeknesaklaştırılması ile ilgili bir sorun da bazı başvuruların baro bünyesindeki diğer komisyonlarca yürütülmesidir.

2. BÜTÇE SORUNU

Her 5 ilin temsilcisi de bütçe konusundaki sıkıntılardan söz etmiştir. Bütçe miktarı ve ödemelerin zamanlaması ortaklaşan sorunlardandır. Ayrıca bütçelerin hangi baroya nasıl tahsis edileceğine yönelik mevcut mevzuat yeterince açık değildir. İki baronun olduğu illerde uygulamanın ne yönde evrileceği de soru işareti doğurmaktadır.

Bütçe sorunu; adli yardım bürolarının yürütülmesi, sekreterlik hizmetinin devamı, adli yardım nöbetlerine dair ödemelerin yapılması gibi hususların iyileştirilmesine engeldir. Bütçe sorunu, başvuruların daha çok filtre edilmesi ya da yeni kaynak bulunması gibi çözümleri zorunlu kılmıştır.

Adana Barosu temsilcisi, yeni kaynak yaratım için bazı çalışmalarından söz etmiştir. Belediye ve çeşitli fon veren kuruluşlarla iş birlikleri yapıldığı ve yeni kaynaklar oluşturduğunu belirtmiştir. Ayrıca adli yardımın noterdeki vekalet işlemlerini kapsamaması ile ilgili olarak noterler ile görüşüldüğü bu noktada bir indirim sağlanıp sağlanamayacağının araştırıldığı belirtilmiştir. Ayrıca iş çevreleriyle iş birliğinin, Baroların muhalif tutum ve algısından dolayı görece güç olduğu belirtilmiştir.

Ankara Barosu temsilcisi de Gelincik projesinden söz etmiş, adli yardım mekanizmasını destekleyen bu projenin yine hibeler ile bu seviyeye taşınabildiğini belirtmiştir. Mardin ve Diyarbakır Baroları temsilcileri ise, bu iki ilde belediyelerin kayyım tarafından yönetilmesiyle bağlı olarak bu yönde bir işbirliği şansının düşük olduğunu ifade etmiştir. Antalya Barosu temsilcisi de adli yardımda görev alan stajyer avukatlar uygulamasını örnek vermiştir.

3. HUKUKİ FİLTRASYON

Bütçe konusundaki eksiklikler doğal olarak başvuruların ciddi bir şekilde elenmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Ekonomik filtrelemeden evvel barolar dava türüne de yönelik bir filtreleme uygulamaktadır.

Mardin Barosu, sadece kadına karşı şiddet dosyalarında başvuruları kabul etmektedir. Adana Barosu ise bu kriteri bir adım ileriye taşıyarak yalnızca 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında tedbir kararına hükmedilmiş vakalardaki mağdurlara atama yapabildiklerini belirtmiştir.

Öte yandan Diyarbakır Barosu ve Ankara Barosu örneğinde olduğu gibi engelli, kadın, sığınmacı gibi kategoriler için de ayrı bir yönlendirme söz konusudur. Bazı hallerde hak temelli komisyonların da sürece dahil edilmesi sağlanmaktadır.

4. EKONOMİK FİLTRASYON

Dava türüne göre filtrelemeye rağmen başvuru sayısı bütçe imkanlarını aşabilmektedir. Buna karşı ekonomik bir filtreleme ihtiyacı olabilmektedir.

Ankara Barosu uygulamasında 6284 sayılı Kanundan doğan başvurularda başvurunun ekonomik durumuna bakılmadığı ifade edilmiştir. Ancak bunun dışında velayet, boşanma gibi başvurularda ekonomik kriterler gözetilmektedir.

Baroların talep ettiği belgelerden bazıları başvurunun ekonomik durumunu ortaya koymaya yöneliktir. Örneğin fakirlik belgesi, e-devletten başvuru adına bir taşınmaz ya da araç olmadığına dair belge, çalışma belgesi bu örneklerdendir.

Bu noktada iki sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Birincisi başvurunun ekonomik durumunun iyi olmamasına rağmen miras yolu ile üzerinde bir taşınmaz olması ya da engelliliğinden dolayı aile bireylerinden biri tarafından kendi adına bir araç satın alınmış olması. Bu gibi durumlarda başvurunun kategorik olarak reddedilmesi olasılığı ortaya çıkmaktadır.

Diğer sorun ise kayıt dışı ekonomi meselesidir. Resmi kayıtlara göre adli yardım almaya elverişli bir ekonomik durumu haiz görünen bir başvuru, gerçekte daha iyi bir ekonomik koşulda olabilir. Bu gibi durumlar karşısında daha esnek bir değerlendirme mekanizması zorunludur. Baroların, adli yardımla görevlendirilen avukatların gözlemlerinin de her aşamada dikkate alınabilmesine olanak sağlayan bir sistem geliştirmesi önem arz etmektedir.

5. İNSAN KAYNAKLARI, EĞİTİM VE SÜRECİN DENETİMİ SORUNU

Bütçe ve artan avukat sayısı nedeniyle adli yardımda görev alacak olan bireylerin yeterliliği bu anlamda birincil sorunlardan birisidir. Bu nedenle adli yardım uygulamalarına yönelik tazeleyici eğitimler önemlidir. Tüm barolar adli yardım bürolarında görev alınmadan önce bir eğitim verildiğini teyit etmiştir. Adli yardım için görevlendirilen avukatın performansının nasıl izlenebileceği sorusu da Ankara Barosu temsilcisi tarafından her bir iş üzerine dava takip formlarının düzenlenmesi uygulaması ile açıklanmıştır.

D. PROJE DESTEĞİ VE HUKUKİ DESTEK ALT HİBE PROGRAMLARI

Toplantının bu oturumunda ESHİD tarafından yürütülen Dezavantajlı Grupların Adalet Erişiminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamındaki proje desteği ve hukuki destek alt hibe yararlanıcılarının deneyimleri ve faaliyetlerine ilişkin aktarımlar yapılmıştır.

Roman Hakları Derneği: Romanlara yönelik eğitim, barınma, istihdam gibi konular üzerinde çalışmalar yaptık; “Adalet İçin Öğreniyoruz” projesini gerçekleştirdik; Roman STÖ’lerle bağlarımızı güçlendirmek amacını da gözetenek katılımcılara hak temelli eğitimler verdik.

Üniversiteli Kuir Araştırmaları ve Lezbiyen Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks Dayanışma Derneği(ÜniKuir): Üniversiteli LGBTİ+’lara hak temelli eğitimler ve savunuculuk eğitimleri veriyoruz. Ankara’da 16 diğer illerden 5 avukatla çalışmaları sürdürmekteyiz. Kampüsteki LGBTİ+ aktivistlere yönelik eğitim verdik. 15 aylık bir eğitim programı uyguladık. Deprem nedeniyle güçlük çekildi.

Zan Sosyal Siyasal İktisadi Araştırmalar Vakfı: Toplum ve Kuram’ın bilgi birikiminin sahaya aktarılması için uğraşıyoruz. Diyarbakır’da Fiskaya mahallesi gibi önemli bir lokasyonun kentsel dönüşüm adı altında soylulaştırılmasına karşı mücadele ediyoruz. Bu kapsamda TMMOB’u, çeşitli akademisyenleri ve Diyarbakır Barosunu davet ettik. Baroyla birlikte bir broşür çıkardık. Mahalle halkına yönelik çalışmaları raporlaştırdık.

Kadına Özgürlük ve Yaşam Derneği(KÖVED): Adalet erişimde yaşanan sıkıntıları göçmen veya kadınlar gibi dezavantajlı konumda olabilecek gruplar özelinde çalıştık. Kendi belirlediğimiz kriterlere göre üç dosya seçip takip etmeye başladık.

Z Kuşağı Derneği: Derneğimizin amacı daha çok bölge kadınlarına ulaşabilmektir. Bu açıdan bölgedeki kadınları dinledik. Bu görüşmelere binaen Sur'daki kadınların iş hayatına adapte olmasını hedefleyen çalışmalar yaptık. Eğitimleri bölgenin yapısını dikkate alarak kadınların kolayca gidebileceği yerlerde ve konseptlerde dizayn ettik.

Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüye Son Derneği(ECPAT): Ağırlıklı olarak çocuk adaleti sistemleri eğitimi veriyoruz. Stratejik Davalama yapmayı da amaçlıyoruz. Kız çocuklarının eğitimden uzaklaşmasına ilişkin vakaları inceliyoruz ve gerektiğinde davalarını takip ediyoruz.

Biriz Engelsiz Yaşam Derneği: Biz hukuki destek alt hibe programından yararlanıyoruz. Bu destek kapasitemizi geliştirmemizde etkili oldu. Engelli bireylerin kaynaştırma eğitimine alınması bizim projemizin konusunu oluşturmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının engelli ailelerini rahatlatmanın ötesinde aksiyon alması için baskı kurmaya çalıştık.

Engelsiz Bileşenler Federasyonu: Federasyonumuz bünyesinde 17 dernek vardı. Spor kulüpleriyle ilgili düzenlemenin ardından 14 derneğe düştü. ESHİD'den aldığımız hukuki destekle cezaevindeki engellilerin uğradığı ayrımcılığın tespitine yönelik 12 aylık bir çalışma gerçekleştirdik. Bakanlıkla işbirliği usulü gerekçelerle reddedilmiştir. Birleşmiş Milletlere gölge rapor sunma niyetindeyiz.

Altı Nokta Körler Derneği Ankara Şubesi: Engelli yurttaşların adalete erişimi ve stratejik davalama konusunda alt hibe aldık. Engelli aylığı bağlanmasını, aile durumuna bağlayan yasanın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinin ardından hak sahibi engellilerin geriye dönük alacaklarının tahsili için hukuki destek verdik.

Rengarenk Umutlar Derneği: Çocuk işçiliğini engellemeye yönelik çalışmalar yapıyoruz. Son zamanlarda belediyelerle iş birliği yapmak kolay değil. Mardin Barosu Çocuk Hakları Merkezi ve diğer STÖ'lerle beraber toplantı yaptık. Benzer bir toplantıyı Diyarbakır'da da yaptık. Bu toplantıda 4 alt komisyon kuruldu.

Mezopotamya Göç İzleme ve Araştırma Derneği: Sur'da yaşanan çatışmalar sonucu ortaya çıkan barınma sorunu üzerinde durduk. Bölgedeki kentsel dönüşümün, bölge halkını o lokasyondan uzaklaştıracağı sonucuna dikkat çektik. Ailelerin adalete olan inancı ciddi oranda düşük olmasına rağmen sorunu AIHM'e taşınması için gerekli işbirliğini ÖHD ile sağladık.

SONUÇ

Toplantıdaki oturumların ortaklaştığı konular, adalete erişim konusunda ortaklaşmaktadır. Bu ortaklaşan konuların birbirini tamamladığı ve sorunun bütünsel bir yaklaşımla çözülebileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Şöyle ki; ilk oturumdaki kavramsal tartışma esasında dezavantajlı grup kavramının zaman içerisinde bir dönüşüme uğrayabileceğini ve bağlamdan bağlama değişebileceğini göstermesi açısından önem arz etmektedir. Sonuç olarak adalet arayışının kendisinin en temelde bir dezavantajlı grupla ilişkilendirilebildiğinin göstergesidir. Yine de bu kavramın sınırlandırılması şimdilik görece daha sorunlu grupların tespit edilmesi açısından bir gerekliliktir.

Adalete erişimin önünde hukuki ve idari birçok engel vardır. Toplantı özelinde ise iki temel grup engel öne çıkmıştır: İlki adalete erişim konusunda etkili bir sonuç alınabileceğine olan inançsızlık ve ikincil mağduriyet endişesidir. İkincisi ise ekonomik engellerdir. Ekonomik engeller çok boyutludur. Ancak bu engelin büyük bir kısmı adli yardım mekanizması ile aşılabılır.

Adli yardım mekanizmasına ilişkin sorunlar 5 ilden gelen barolarla tartışılmıştır. Bu sorunların temelinde adli yardım hizmeti için merkezi bütçeden yeterince kaynağın elde edilememesi gelmektedir. Buna karşın bazı barolar çeşitli projelerle yeni kaynaklar yaratmaya gitmiştir.

Fakat sorunun bu yolla da aşılamadığı hallerde başvuruların tamamına yanıt vermek mümkün değildir. Bu duruma karşı da başvuruların öncelikle hukuki daha sonra ekonomik kriterlere göre filtrelenebilir. Bu tablo karşısında hukuki (yani dava türlerine göre) tasnif öncelik sırasına göre anlaşılabilir bir çözümdür. Ekonomik filtreleme de bir gereklilik olarak kabul edilebilir. Ancak bu filtrelemenin kayıt dışı ekonomi gibi sorunlar nedeniyle gerçekçi sonuçlar verememesi riskine karşı, dava türüne göre tasnifin önemi artmaktadır.

Son olarak doğrudan adli yardımla ilişkili olmasa da STK'ların faaliyetlerinin de bu toplantıda dinlenilmesi sistemin ancak bütünlükçü bir perspektifle çalışabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Sivil toplum faaliyetleri de adli yardım mekanizmasının eksik kaldığı noktaları tamamlaması açısından gereklidir. Üstelik en az bu işlev kadar sağladıkları örgütlülük duygusu ile mağdurların yalnız kalmadıkları hissini sağlamaktadır. Böylece adalete erişimin önündeki psiko-sosyal engellerin aşılması açısından da önemli bir işlev taşımaktadırlar.

Dezavantajlı Grupların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi projesi kapsamında düzenlediğimiz Deneyim Paylaşımı Toplantısına katılan tüm sivil toplum ve baro temsilcilerine, toplantının kolaylaştırıcılığında ve raporun hazırlanmasında katkı sağlayan Dr. Ömer Emrullah Egeliği'ye teşekkür ederiz.

Proje hakkında daha detaylı bilgi edinmek için bizi aşağıdaki adreslerden takip edebilirsiniz.

www.adaleteerisim.org

twitter.com/AdaleteErisim